

NOU DOSSIER 'CATALUNYA SOCIAL' SOBRE LA GARANTIA DE RENDES

La Taula del Tercer Sector Social fa 3 recomanacions per millorar el sistema que garanteix uns ingressos mínims per cobrir necessitats bàsiques

- Les recomanacions són: simplificar les barreres burocràtiques a través d'una finestreta única social, crear un complement a l'habitatge i augmentar les quanties de la Renda Garantida de Ciutadania.
- A Catalunya, les dues eines per ajudar a cobrir necessitats bàsiques són la Renda Garantida de Ciutadania i l'Ingrés Mínim Vital, però encara no són prou eficaces. Gairebé 1 de cada 3 persones que viu sota el llindar d'ingressos de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) pateix carència material severa.
- L'habitatge continua sent la gran despesa no coberta per les dues prestacions. El 44% de les persones amb uns ingressos per sota de la Renda Garantida de Ciutadania pateixen sobrecàrrega de l'habitatge. D'aquestes, el 38% també pateix pobresa energètica.
- Les traves per accedir a aquestes prestacions (RGC i IMV) i als ajuts per a l'habitatge són sobretot administratives i digitals.

Barcelona, 20 de desembre de 2023.- La Taula del Tercer Sector Social de Catalunya -que aglutina 35 federacions i grans organitzacions que representen 3.000 entitats socials catalanes que lluiten contra la pobresa, l'exclusió i les desigualtats- ha presentat avui '**Claus del debat actual del sistema de garantia d'ingressos a Catalunya: finestreta única, complements i quanties**', un nou dossier Catalunya Social de la Taula del Tercer Sector Social elaborat per Elena Costas, Ariane Aumaitre i Mireia Álvarez de KSNET (Knowledge Sharing Network).

El document posa el focus en el **sistema que actualment garanteix uns ingressos mínims per cobrir necessitats bàsiques a Catalunya¹** (Renda Garantida de Ciutadania i Ingrés Mínim Vital) i evidencia com

¹ Un sistema de garantia de rendes és un conjunt de polítiques públiques i mecanismes legals establerts per un estat o regió amb l'objectiu d'assegurar que totes les persones disposen d'uns ingressos mínims per viure amb dignitat. Aquest sistema busca reduir la pobresa i la desigualtat.

Nota de premsa

aquestes dues prestacions encara no permeten que moltes famílies puguin viure amb dignitat perquè **l'habitatge continua sent la gran despesa no coberta** pels dos ajuts.

L'objectiu del dossier és doble:

- **Comprendre les necessitats d'habitatges de les famílies que es troben en una situació de vulnerabilitat socioeconòmica.** Per això, s'analitza la relació entre els baixos ingressos i les necessitats d'habitatge. L'anàlisi es complementa amb les principals barreres administratives i digitals que tenen les persones a l'hora de tramitar la Renda Garantida de Ciutadania (RGC), l'Ingrés Mínim Vital (IMV) i els ajuts a l'habitatge, oferts per la Generalitat.
- **Oferir un seguit de recomanacions per enfortir el sistema de protecció social perquè sigui més inclusiu i efectiu.** Aquestes recomanacions es tradueixen en mesures com 1) la simplificació de les barreres burocràtiques a través d'una **finestreta única social**, que faciliti l'accés als serveis i prestacions; 2) la creació d'un **complement a l'habitatge dins la RGC** o 3) **l'augment de les quanties de la RGC**, ajustades a les necessitats reals de les persones.

La Taula del Tercer Sector Social forma part de la Comissió de Govern de la Renda Garantida de Ciutadania, l'òrgan que vetlla per la implementació del dret. "Amb aquesta anàlisi i recomanacions, volem contribuir a millorar el sistema de garantia d'ingressos mínims que és primordial perquè les persones puguin viure amb dignitat. **Volem sumar esforços i aportar coneixement i evidències a tot el treball que s'està fent perquè encara estem lluny de reduir la pobresa estructural**".

1. Les necessitats d'habitatge de les famílies en situació de vulnerabilitat econòmica

a) La pobresa i l'habitatge a Catalunya

Aquest apartat analitza la relació entre la pobresa monetària i els problemes d'habitatge per entendre millor les dificultats que tenen aquestes persones en situació de vulnerabilitat econòmica a l'hora d'accedir a un habitatge i mantenir la llar en condicions adequades. Es pren com a referència el llindar establert per la RGC.

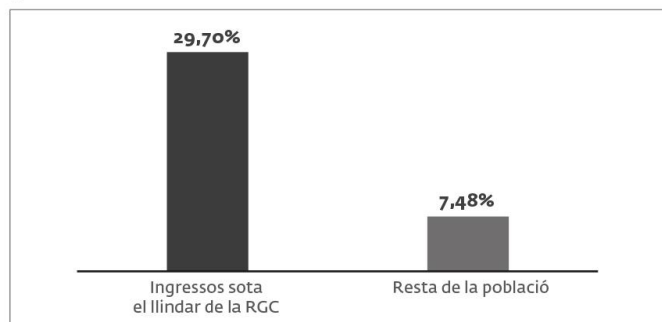
Taula 1. Llindars de renda de la Renda Garantida de Ciutadania (2023)

Nombre de membres de la llar	Renda màxima mensual
1	717,10 €
2	1.075,64 €
3	1.183,21 €
4	1.290,77€
5 o més	1.305,11€

Font: Departament de Drets Socials, Generalitat de Catalunya (2023)

- **Gairebé 1 de cada 3 persones** que viu sota el llindar d'ingressos de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) **pateix carència material severa**.

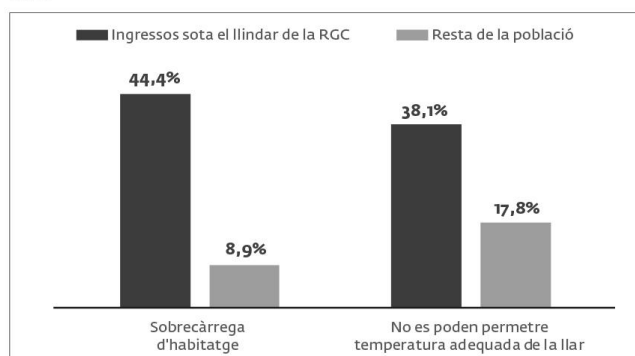
Gràfic 2. Persones en carència material severa, segons ingressos.

Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

- **El 44% de les persones que tenen uns ingressos per sota de la Renda Garantida de Ciutadania pateixen una situació de sobrecàrrega de l'habitatge**, és a dir, que destinen un 30% o més de la seva renda a pagar l'habitatge (sense incloure els subministraments de la llar). Aquesta situació és cinc cops més habitual en les famílies que potencialment poden rebre la RGC que les que es troben per sobre d'aquest llindar d'ingressos. A més, **el 38%** de les persones d'aquest grup **pateixen pobresa energètica**.

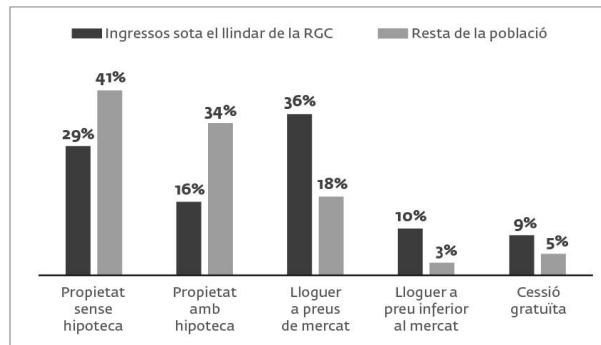
Gràfic 3. Problemes d'habitatge desglossats per nivell d'ingressos.

Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

- Les persones que viuen en llars amb ingressos inferiors al llindar de la RGC **tendeixen a viure de lloguer**. D'aquestes, un 36% ho fa en habitatges a preu de mercat i un 10% a preu inferior de mercat (lloguer social o habitatge protegit).

Gràfic 4. Règim de tinença, segons recursos econòmics.

Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

- **El 65% de les persones amb ingressos per sota del llindar de la RGC i que tenen un habitatge de propietat amb hipoteca tenen sobrecàrrega de l'habitatge** (vs. el 6% de la resta de la població).

- **El 77% de les persones dins el llindar de la RGC que tenen un habitatge de lloguer a preu de mercat tenen sobrecàrrega de l'habitatge** (vs. el 31% de la població general). Això indica que el cost del lloguer representa una part molt més gran dels ingressos per a les persones en situació de vulnerabilitat, el que limita molt la seva capacitat per cobrir altres necessitats bàsiques.

- **El 50% de les persones amb ingressos per sota del llindar de la RGC i que tenen un habitatge de lloguer a preu reduït tenen sobrecàrrega a l'habitatge** (vs. el 12% de la resta de la població).

b) Els grans sistemes de garantia de rendes: l'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania

· Ingrés Mínim Vital

- Prestació no contributiva finançada per l'Estat i integrada en el sistema de la Seguretat Social. No té límit pressupostari.

- En marxa des de 2020 enmig de la crisi socioeconòmica de la Covid-19.

- S'estima que només arriba a un 14,5% de la població catalana que es troba per sota del llindar de la pobresa (*Asociación de Directores y Gerentes de Servicios Sociales, 2023*).

Nota de premsa

- Les principals causes de denegació: la no conformitat amb els requisits d'ingressos o patrimoni, discrepàncies amb la unitat de convivència o la presentació d'informació incompleta. La Llei 19/2021 va introduir canvis per augmentar la cobertura de l'IMV.

· Renda Garantida de Ciutadania

- Prestació no contributiva de dret subjectiu per a persones o unitats familiars en risc de pobresa o exclusió social que no superin uns determinats llindars de renda i patrimoni, finançada per la Generalitat de Catalunya. No té límit pressupostari.

- En marxa des de 2017, però la iniciativa legislativa que la va impulsar va començar el 2008 a partir de la crisi socioeconòmica. Es concedeix per un període de dos anys, que pot ser renovat si persisteixen les circumstàncies que van motivar la seva concessió. Pot incloure una prestació complementària lligada a la participació en un pla d'inclusió social o d'inserció laboral, amb una avaluació anual.

- Amb la introducció de l'Ingrés Mínim Vital, la RGC serveix de complement quan la prestació autonòmica supera el mínim estatal. El grau de cobertura és del 43% (IVÀLUA, 2023). Menys de la meitat de les llars que es troben en situació de pobresa severa a Catalunya són elegibles per rebre la RGC.

· Els ajuts a l'habitatge a Catalunya

- Hi ha 18 ajuts de la Generalitat. Les prestacions d'especial urgència atenen necessitats més properes a situacions de pobresa.

Prestacions econòmiques d'especial urgència. Any 2022

	N.º ajuts	%/total
Total prestacions	3.247	
• Deute hipotecari	100	3,1%
• Deute de lloguer	1.628	50,1%
• Continuitat	226	7,0%
• Deute lloguer COVID	296	9,1%
• Pèrdua de l'habitatge	368	11,3%
• Renovacions	629	19,4%
Continuitat	247	7,6%
Pèrdua de l'habitatge	382	11,8%

Ajuts per al pagament del lloguer a Catalunya. Any 2022

Total prestacions	67.354
-------------------	--------

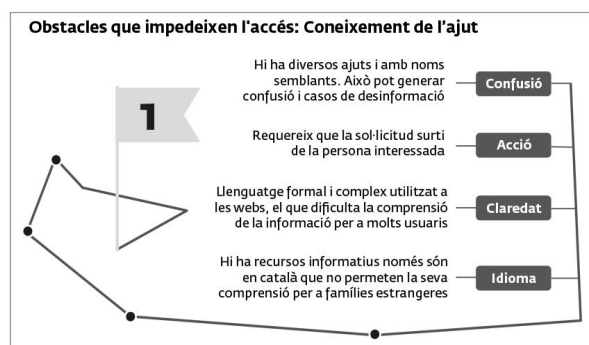
Font: Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge i Agència de l'Habitatge de Catalunya (2022).

c) Les barreres d'accés a les prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge

Aquest apartat analitza les principals barreres que dificulten l'accés a les prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge (IMV, RGC i diversos ajuts a l'habitatge) per identificar i entendre els factors que impedeixen que les persones acabin sol·licitant-los o rebent-los.

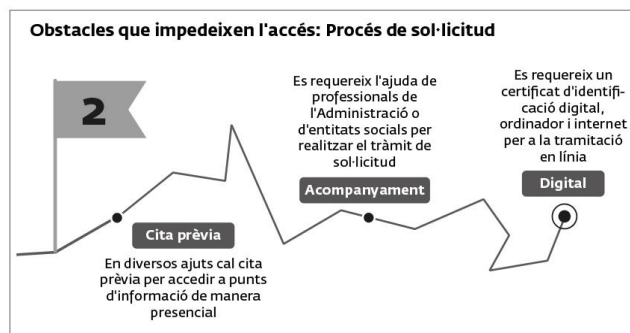
El camí d'obstacles per obtenir una prestació social

1. Com sé que existeix l'ajut?

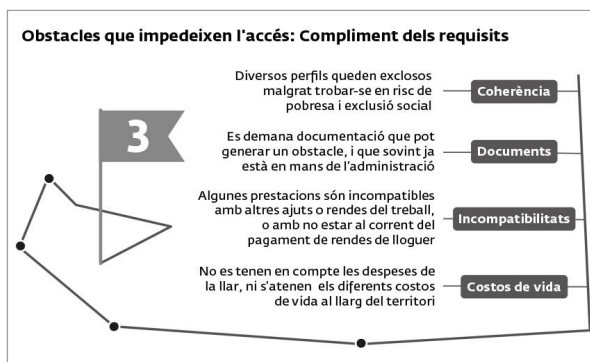
Cal una estratègia integral que inclogui **la simplificació de la informació, l'ús d'un llenguatge accessible, la disponibilitat de recursos multilingües i un assessorament personalitzat** i efectiu per assegurar que el coneixement dels ajuts arribi a tota la ciutadania, especialment a les famílies en situació de vulnerabilitat.

2. Com inicio la sol·licitud?

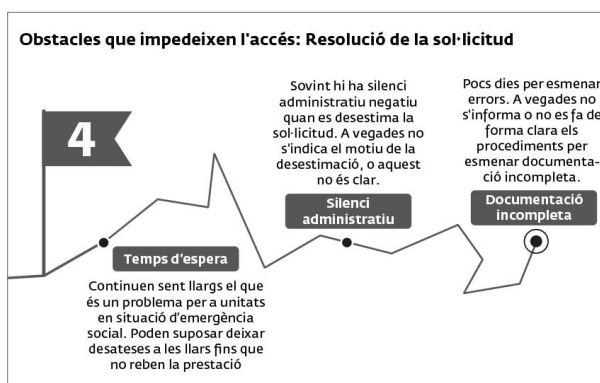
S'evidencia la necessitat d'una **finestreta única on les persones sol·licitants puguin rebre tota l'ajuda necessària** per iniciar els seus tràmits. A més, es podria beneficiar d'un suport més robust, tant presencial com telemàtic, però sense el requisit de cita prèvia que pot ser un obstacle, especialment en situacions d'urgència.

3. Sóc apte per rebre l'ajut?

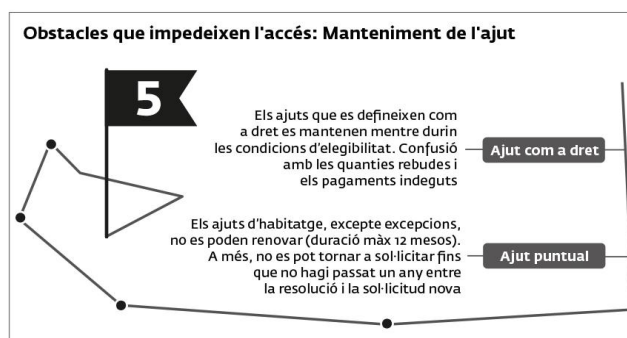
Existeix la necessitat urgent d'**adaptar els requisits a la diversitat i complexitat de les situacions de vulnerabilitat**, garantint que els ajuts arribin a les persones que realment els necessiten i reflectint de manera més fidel la realitat social i econòmica del territori.

4. Què passa amb la meva sol·licitud?

És imprescindible aportar un enfocament més humà i menys burocràtic en la gestió de les prestacions socials, posant l'èmfasi en la protecció de les famílies en situació de vulnerabilitat i en l'eliminació de les barreres administratives que poden exacerbar un context de precarietat.

5. Com mantinc l'ajut?

Nota de premsa

S'hauria de tenir en compte l'impacte que té la pèrdua d'ajuts en les llars que encara es troben en situació de vulnerabilitat, així com **establir mecanismes de suport per a les persones que es poden trobar de sobte sense el suport financer necessari o que han d'afrontar pagaments indeguts per part de l'administració**. El disseny actual dels ajuts pot conduir a situacions on, després d'un considerable esforç i gestió administrativa, les famílies no experimenten una millora significativa en la seva situació econòmica. De fet, **poden acabar en una situació on la prestació rebuda per l'ajut a l'habitatge és descomptada de la RGC, deixant-les en una posició de vulnerabilitat financera**. El sistema actual de prestacions socials requereix una revisió profunda per assegurar que l'assistència arriba de manera íntegra i justa a les persones que més ho necessiten, i per a qui han estat dissenyades aquests ajuts.

2. Recomanacions perquè el sistema de protecció social sigui més inclusiu i efectiu

Es plantegen propostes que busquen harmonitzar, optimitzar i millorar el sistema de prestacions per donar una resposta més coherent, justa i eficaç a les necessitats reals de la ciutadania, que millori no només el grau de cobertura dels ajuts, o la reducció dels temps d'espera sinó també les taxes de pobresa i exclusió social.

2.1 Simplificació de les barreres burocràtiques: la finestreta única social

Cal avançar cap a la creació d'una finestreta única social que **actui com a punt d'entrada únic per a, com a mínim, les sol·licituds dels grans ajuts socials**, unificant els processos de sol·licitud i gestió, sempre que la governança ho permeti. Aquest sistema de finestreta simplificaria els tràmits, els faria més accessibles per a la ciutadania i permetria una gestió més coherent de les seves necessitats, posant-les per davant de les organitzatives.

Aquest canvi estructural requeriria un esforç coordinat entre les diferents administracions, una planificació detallada i un compromís ferm amb la millora del servei a la ciutadania; a més d'una optimització dels recursos públics, una millora dels sistemes d'informació i recollida de dades i un

Nota de premsa

augment de la comunicació de les prestacions socials per a una major cobertura de les persones en situació de vulnerabilitat.

El model implicaria superar diversos reptes: **la coordinació dels tràmits de diferents administracions**, cadascuna amb els seus procediments i requisits propis (començant per la sol·licitud de l'IMV i la RGC que porta molta confusió), i **la ubicació d'aquesta finestreta única**. Una opció seria ubicar-la a les oficines de treball de SOC, que ja tramita la renda garantida de ciutadania, però això limitaria l'abast de la finestreta si es concentra només en aquest àmbit. Una altra possibilitat seria desenvolupar un model de punts distribuïts pel territori que ofereixin una atenció més propera i personalitzada, com existeix a diferents ajuntaments i ens locals, tot i que seria una opció més complexa d'implementar. També caldria tenir en compte el paper dels serveis socials per identificar persones potencialment beneficiàries, malgrat que no totes les persones en situació de vulnerabilitat disposen d'un expedient obert a serveis socials.

2.2 Complement a l'habitatge de la Renda Garantida de Ciutadania

Aquesta segona recomanació consisteix en introduir un complement específic per a l'habitatge dins el marc de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC). Actualment, la gestió de la RGC i el suport en l'habitatge estan en diferents departaments de la Generalitat. Un cop una persona ha superat els obstacles per demanar i obtenir la RGC, l'administració podria valorar les seves necessitats d'habitatge, el que simplificaria l'accés a ajuts addicionals.

Es tractaria, doncs, d'una **prestació complementària per ajudar a pagar part del lloguer de les famílies que reben la RGC i pateixen sobrecàrrega financera**. Seria un **ajut màxim de 300€**, similar a la renda implementada al País Basc. Es calcula que **l'impacte econòmic d'aquesta mesura comportaria augmentar en 148 milions d'euros el cost anual de la RGC**. Aquest complement a l'habitatge no modificaria el nombre de persones que reben la RGC, però sí que variaria l'impacte en la reducció de la pobresa a Catalunya. **Aquest complement reduiria en 13 punts la taxa de pobresa de moderada de les persones que reben la RGC** (passaria del 100% al 87%) i **en 5,5 punts la taxa de pobresa severa** (del 19,3% al 13,8%). Una de les raons que podrien explicar aquest fet és que, per rebre un complement a l'habitatge, cal ser

titular d'un habitatge, un element que és més probable que es doni en les persones que es troben en una situació de pobresa moderada que no pas en les que estan en pobresa severa, que acostumen a patir situacions de sensellarisme (infrahabitatge, amuntegament, viure al ras, etc.).

Taula 2. Potencials impactes d'un complement a l'habitatge de 300€ a la Renda Garantida de Ciutadania.

	RGC Actual	Complement a l'habitatge de 300€
% de llars elegibles que estan en pobresa moderada	100%	100%
% de llars elegibles que estan en pobresa severa	82,3%	82,3%
% de llars en pobresa moderada que són elegibles de la RGC	21,8%	21,8%
% de llars en pobresa severa que són elegibles de la RGC	45,9%	45,9%
% de llars en pobresa moderada un cop rebuda la RGC	100,0%	87,1%
% de llars en pobresa severa un cop rebuda la RGC	19,3%	13,8%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de Condicions de Vida (2022).

En cas de no aplicar-se, una **mesura intermèdia**, però significativa, seria **garantir que els ajuts a l'habitatge no computin com a ingressos a l'hora de calcular la renda garantida de ciutadania**. D'aquesta manera, les persones beneficiàries no veurien reduïda la seva RGC a causa dels ajuts que reben per a l'habitatge i els donaria més estabilitat financera i habitacional. Aquesta consideració es justifica perquè els ajuts per a l'habitatge estan destinats a una necessitat específica i no haurien de penalitzar o reduir els ingressos garantits per la RGC, que tenen com a objectiu cobrir un seguit més ampli de necessitats bàsiques.

2.3 Augment de les quanties de la Renda Garantida de Ciutadania

La tercera recomanació se centra en la necessitat de **reduir la fragmentació dels ajuts socials**. En comptes de tenir molts ajuts petits destinats a necessitats molt específiques, es proposa consolidar **ajuts més amplis i flexibles**. Així doncs, es reconeixeria que les persones poden tenir necessitats diferents de forma simultània i que, si han de passar per diferents processos administratius i de tramitació, és possible que acabin quedant fora de percebre un determinat ajut o prestació. Sovint aquests ajuts tenen un import baix que no estalvia haver de passar per un procés de sol·licitud que pot ser una barrera per a les persones.

Nota de premsa

L'ampliació de les quanties també permetria a les famílies decidir millor com utilitzar els recursos de les prestacions socials, sense condicionar el seu ús a necessitats específiques, i a més reduiria la càrrega administrativa de la gestió i fiscalització dels diferents ajuts per part de les diverses administracions.

Es proposa **augmentar la RGC en 100€ o 200€ per membre**, mantenint la proporcionalitat actual segons el nombre de membres de la llar. Els càlculs del cost de les modificacions dependria en gran part del desplegament i la cobertura inicial de l'IMV, però suposaria **un increment del voltant de 253 milions d'euros anuals** (en el cas dels 100€) i **de doblar el pressupost de la RGC actual** (en el cas dels 200€). Aquest augment també s'explica per l'increment de les llars beneficiàries, (que no passava en el cas del complement a l'habitatge). **A l'augmentar les quanties, incrementen també els llindars d'entrada a la RGC**, per això famílies que abans no podien accedir-hi ara sí que ho farien. En aquest sentit, es recomana també l'augment de l'IMV perquè arribi a cobrir, com a mínim, el llindar en l'àmbit estatal de pobresa severa. Això reduiria també les llars i les quanties que hauria de cobrir la RGC i, per tant, el seu cost agregat.

Com es veu a la taula, el major impacte en reducció de la pobresa s'obté amb l'augment de 200€ perquè **un 5% de les llars podrien sortir de la pobresa moderada**. En les llars en situació de pobresa severa, amb el disseny actual un 19% de les llars es troba en aquesta situació, malgrat rebre la RGC. Si s'amplia la quantia i cobertura amb 100€, aquest percentatge es reduiria a la meitat i **pràcticament desapareixeria la pobresa severa amb un augment de 200€**.

Taula 3. Potencials impactes d'un increment de la Renda Garantida de Ciutadania.

	RGC Actual	Increment de 100€	Increment de 200€
% de llars elegibles que estan en pobresa moderada	100%	100%	99,8%
% de llars elegibles que estan en pobresa severa	82,3%	61,5%	48,2%
% de llars en pobresa moderada que són elegibles de la RGC	21,8%	30,5%	40,5%
% de llars en pobresa severa que són elegibles de la RGC	45,9%	48,1%	50%
% de llars en pobresa moderada un cop rebuda la RGC	100%	100%	95,3%
% de llars en pobresa severa un cop rebuda la RGC	19,3%	8,5%	4,7%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de Condicions de Vida (2022).

Informació: Laura Castro, premsa comunicacio@tercersector.cat - 678 524 650